

Prijsbeleid en eigen inkomsten

Podiuminstellingen

Ocker van Munster

Thessa Syderius

Arjan Verhoeven

29 januari 2008

Prijsbeleid en eigen inkomsten

Podiuminstellingen

Inhoud	Pagina
1. Inleiding	1
2. Toegangsprijzen podiuminstellingen	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Prijzen naar rang of doelgroep	11
2.3 Prijzen per categorie	19
2.4 Prijzen per categorie per provincie	27
2.5 Prijzen in de grote steden	38
2.6 Prijzen per zaal	41
2.7 Conclusies	45
3. Bestaande inkomstennorm	47
3.1 Inleiding	47
3.2 Huidige publieksinkomsten in relatie tot de norm	48
3.3 Conclusies	51
4. Opties voor de inkomstennorm	53
4.1 Inleiding	53
4.2 Basisinfrastructuur	57
4.3 Alle rijksgesubsidieerde podiuminstellingen	68
4.4 Vergelijking	81
4.5 Conclusies	83
5. Fasegewijze ophoging van de norm	86
5.1 Jaarlijkse verhoging met 1%	86
5.2 Conclusie	87

1. Inleiding

De Commissie Cultuurprofijs heeft in het kader van zijn opdracht om aan de minister voorstellen te doen die bijdragen aan een breder financieel draagvlak van cultuurproducerende instellingen aan Berenschot een aantal specifieke vragen gesteld t.a.v. de rijksgesubsidieerde podiuminstellingen. Aan Berenschot is gevraagd om een beperkte scan te doen naar toegangsprijzen van de instellingen en naar opties voor het aanscherpen van de bestaande inkomstennorm.

Deze rapportage bestaat uit de volgende vier onderwerpen:

1. Prijsbeleid
We hebben hierbij vanuit drie invalshoeken de toegangsprijzen vergeleken: we hebben naar de prijsstellingen van de verschillende rangen gekeken, we hebben de prijzen van vergelijkbare producties in zalen op diverse plekken in Nederland in kaart gebracht, en we hebben gekeken naar de prijsverschillen tussen de verschillende genres.
2. Bestaande inkomstennorm
In hoeverre slagen de instellingen er nu in om de bestaande inkomstennorm van 15% te halen?
3. Opties voor een aangescherpte inkomstennorm
Welke opties zijn denkbaar indien de inkomstennorm zou worden verzwakt? Hoeveel kunnen deze alternatieve inkomstennormen opleveren?
4. Fasegewijze ophoging van de normering.
In plaats van het generiek verhogen van een norm ten aanzien van de eigen inkomsten, is het ook mogelijk om uit te gaan van wat instellingen op dit moment genereren en daarop een gefaseerde verhoging te baseren.

Het eerste onderwerp van de rapportage, het prijsbeleid, is gebaseerd op eigen onderzoek door Berenschot. Voor het tweede, derde en vierde onderwerp, ter zake van de inkomstennorm, heeft OCW het basismateriaal geleverd. De informatie ter zake van het prijsbeleid is afkomstig uit openbare bronnen. De berekeningen inzake de inkomstennorm zijn gebaseerd op vertrouwelijke bedrijfsgegevens van individuele instellingen die bij gevolg niet openbaar gemaakt kunnen worden.

Doel van deze rapportage is om aan de Commissie de bouwstenen te leveren voor een eventueel advies ter zake van de besproken onderwerpen. De onderzoeksresultaten zijn puur gebaseerd op cijfermatige exercities en hebben niet de pretentie van een afgerond advies. Binnen de beperking van tijd en budget was een grondig onderzoek niet mogelijk. Aan het basismateriaal waarop de berekeningen zijn gestoeld kleven derhalve de nodige onzekerheden. De berekeningen geven een richting aan waarop beleidsvorming kan worden geënt. In het geval het daadwerkelijk komt tot het effectueren van beleidsmaatregelen zal vooraf nader onderzoek moeten worden verricht.

Wij zijn er in eerste aanleg van uitgegaan dat alle rijksgesubsidieerde podiuminstellingen voor het onderzoek van belang zijn, ongeacht de vraag of instellingen al dan niet deel gaan uitmaken van de basisinfrastructuur. Inmiddels is tussen OCW en de Commissie de afspraak gemaakt dat de Commissie uitsluitend voorstellen doet met betrekking tot de basisinfrastructuur.

Derhalve hebben wij van OCW alleen de cijfers ter beschikking gesteld gekregen van de instellingen die waarschijnlijk in de basisinfrastructuur terecht zullen komen. Wij hebben evenwel naast de basisinfrastructuur ook de variant bekeken waarbij alle rijksgesubsidieerde instellingen worden meegenomen, mede omdat de invulling van de basisinfrastructuur nog niet zeker is.

2. Toegangsprijzen podiuminstellingen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de gemiddelde toegangsprijzen voor rijksgesubsidieerde muziek- en theatervoorstellingen in Nederland. De instellingen brengen hun voorstellingen doorgaans uit in accommodaties die volledig zelfstandig zijn, waarin het rijksgesubsidieerde aanbod slechts een onderdeel vormt van het programma-aanbod. De toegangsprijzen voor voorstellingen zijn veelal het resultaat van onderhandeling tussen gezelschap en podium. De toegangsprijzen voor voorstellingen zijn dus door de producerende instellingen slechts ten dele te beïnvloeden doordat ze rekening te houden hebben met de podia. Mocht de commissie besluiten maatregelen voor te stellen, dan zullen die alleen in overleg met de podia geëffectueerd kunnen worden.

2.1.1 Categorieën

De prijzen die we hebben verzameld, hebben we gerangschikt naar de indeling in genres conform de categorieën die OCW hanteert. We hebben de volgende categorieën bekeken:

- Amateurkunst muziek/ theater
- Barokensembles
- Beeldend lokatietheater
- Ensembles (overig)
- Jazzensembles
- Dans klein
- Dans groot
- Jeugdtheater
- Koren
- Mime
- Opera klein
- Opera groot
- Orkesten
- Theatergezelschappen klein
- Theater groot

De volgende categorieën hebben we buiten beschouwing gelaten:

- Werkplaatsen: deze hebben geen primaire publieksdoelstelling.
- Festivals: hiervan is te weinig informatie over de toegangsprijzen beschikbaar.

2.1.2 Methode

We hebben voor dit overzicht steekproefsgewijs toegangsprijzen verzameld. Binnen het instellingenbestand van OCW is een selectie gemaakt van ongeveer de helft van het bestand, evenredig verdeeld over de categorieën. Van ruim 80 gezelschappen zijn de toegangsprijzen voor hun voorstellingen in het seizoen 2007/2008 onderzocht. Van 22 van deze gezelschappen was via de normale kanalen geen actuele informatie te vinden over de toegangsprijzen en/of het programma. Van deze 22 gezelschappen, behoren 8 tot de categorie 'Ensembles (overig)'.

We hebben per instelling vervolgens een representatieve voorstelling gekozen waarvoor de prijzen bekend zijn. Voor deze voorstelling hebben we de prijzen naar rang met een maximum van vier in kaart gebracht. Van 200 voorstellingen is de toegangsprijs per rang in kaart gebracht. We hebben zo van ruim 34% van de gezelschappen uit de onderzochte categorieën de prijzen kunnen verzamelen.

Verder zijn we ook nagegaan of er kortingen gelden voor CJP/stadspas of dat er voor specifieke doelgroepen, zoals ouderen of kinderen, een bijzonder tarief geldt. Per voorstelling zijn prijsverschillen nagegaan tussen stad en provincie.

2.2 Prijzen naar rang of doelgroep

2.2.1 Gemiddelde toegangsprijs naar rang

We hebben bij het in kaart brengen van de prijzen naar de volgende rangen gekeken: de zogenaamde sterrang, de eerste, tweede, derde en vierde rang, de balkons, kortingspassen, en kortingen voor specifieke doelgroepen zoals kinderen en 65+'ers.

We komen het volgende overzicht van de gemiddelde toegangsprijs van een rijksgesubsidieerde voorstelling naar rang of doelgroep:

Rangen	Gemiddelde toegangsprijs
Sterrang	€ 52,50
Eerste rang	€ 23,43
Tweede rang	€ 21,58
Derde rang	€ 20,54
Vierde rang	€ 20,17
Eerste balkon	€ 20,13
Tweede balkon	€ 20,10
Stadspas	€ 19,23
65+	€ 19,13
CJP	€ 17,03
Kinderen	€ 13,88

De sterrang is aanzienlijk duurder dan de gemiddelde eerste rang. Verder zijn de verschillen tussen de volwassenenprijzen niet erg groot. De kortingsregelingen voor specifieke doelgroepen zorgen wel voor iets goedkopere kaarten.

Bij de gemiddelde prijzen zijn er geen grote verschillen zichtbaar tussen de rangen onderling. De meeste voorstellingen hebben echter maximaal twee tot drie rangen met verschillende toegangsprijzen. Een vierde rang komt zelden voor. Het is opvallend dat zalen met balkons vaak geen aparte prijzen vermelden voor de plaatsen op de balkons. Vier voorstellingen hadden nog een extra rang boven de eerste rang: de sterrang. Veel voorstellingen kennen kortingen voor CJP- kaarthouders en ouderen, maar dat is bij lang niet alle voorstellingen het geval.

2.2.2 Vierde rang

Slechts voor twee voorstellingen uit onze steekproef is het mogelijk een kaartje te kopen voor de vierde rang, namelijk voor De Kaukasische Krijtkring van het Noord Nederlands Toneel in het Oosterpoorttheater in Groningen en voor de opera Kát'a Kabanová van de Nederlandse Opera in het Muziektheater in Amsterdam.

Rangen	Kát'a Kabanová	De Kaukasische Krijtkring
Eerste rang	€ 105,00	€ 20,00
Tweede rang	€ 80,00	€ 17,00
Derde rang	€ 55,00	€ 10,50
Vierde rang	€ 35,00	€ 7,00
Balkon	€ 30,00	€ 7,00
Eerste balkon	€ 25,00	-
Tweede balkon	€ 15,00	-
Stadspas	€ 15,00	-
65+	€ 15,00	-
CJP	€ 15,00	€ 13,00

Het verschil tussen de eerste vier rangen is bij de opera behoorlijk groot. Voor de voorstelling van het Noord Nederlands Toneel is de prijs van de vierde rang niet heel veel lager. In beide gevallen is de prijs van de vierde rang ongeveer twee- derde van de prijs van de derde rang. Aangezien een vierde rang slechts sporadisch lijkt voor te komen, laten we de vierde rang in de overige overzichten buiten beschouwing.

2.2.3 Balkons

Er is maar één voorstelling waarbij we in onze steekproef aparte prijzen voor de balkons hebben gevonden. Dit is wederom bij de opera Kát'a Kabanová van de Nederlandse Opera in het Muziektheater in Amsterdam. Het is daarmee de enige voorstelling in een zaal met balkons die voor elke reeks zitplaatsen een aparte prijsstelling heeft.

Rangen	Kát'a Kabanová
Eerste rang	€ 105,00
Tweede rang	€ 80,00
Derde rang	€ 55,00
Vierde rang	€ 35,00
Balkon	€ 30,00
Eerste balkon	€ 25,00
Tweede balkon	€ 15,00
Stadspas	€ 15,00
65+	€ 15,00
CJP	€ 15,00

Gezien het beperkte aantal zalen met balkons dat een gedifferentieerd prijsbeleid voert voor de balkons , en het grote aantal zalen zonder balkons, laten we deze in de overzichten buiten beschouwing.

2.2.4 Sterrang

Bij vier voorstellingen is het mogelijk om kaarten te kopen voor de sterrang:

	LOOS	De Nederlandse Bachvereniging
	Zaal: Muziekcentrum Frits Philips	Zaal: Muziekcentrum Frits Philips
	Voorstelling: Guus Janssen en zijn vrije geestverwanten	Voorstelling: Kerstvespers van Monteverdi
Sterrang	€ 29,00	€ 32,00
Eerste rang	€ 23,00	€ 27,00
Tweede rang	€ 18,00	€ 22,00
Derde rang	€ 12,00	€ 16,00
	Opera Zuid	Het Brabants Orkest
	Zaal: Chassé Theater	Zaal: Muziekcentrum Frits Philips
	Voorstelling: Cendrillon/ Assepoester	Voorstelling: De Klassieken
Sterrang	€ 37,00	€ 112,00
Eerste rang	€ 27,00	€ 92,80
Tweede rang	€ 22,00	€ 73,60
Derde rang	€ 22,00	€ 51,20

Drie van de vier voorstellingen vinden plaats in het Muziek Centrum Frits Philips in Eindhoven, de vierde in het Chassé Theater in Breda. In drie van de vier gevallen is het verschil tussen de eerste rang en de sterrang niet eens zo heel groot. Het varieert van € 5,- tot € 6,- tot € 10,- . De sterrang voor de voorstelling van het Brabants Orkest is echter bijna € 20,- hoger. De prijsverschillen tussen alle rangen zijn bij die voorstelling opvallend groot.

2.3 Prijzen per categorie

In dit overzicht worden de verschillen tussen prijsstelling naar rang voor de verschillende categorieën inzichtelijk gemaakt.

Rangen	Amateurkunst muziek/theater		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 20,00	Standaarddeviatie € 1,59	€ 23,43
Tweede rang	€ 19,50		€ 21,58
Derde rang	€ 19,50		€ 20,54
Stadspas	€ 18,58		€ 19,23
65+	€ 16,92		€ 19,13
CJP	€ 16,08		€ 17,03
Rangen	Barokensembles		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 26,75	Standaarddeviatie € 3,84	€ 23,43
Tweede rang	€ 24,15		€ 21,58
Derde rang	€ 23,55		€ 20,54
Stadspas	€ 23,35		€ 19,23
65+	€ 23,10		€ 19,13
CJP	€ 19,72		€ 17,03
Sterrang	€ 32,00		€ 52,50
Rangen	Beeldend lokatietheater		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 15,58	Standaarddeviatie € 0,32	€ 23,43
Tweede rang	€ 15,58		€ 21,58
Derde rang	€ 15,58		€ 20,54
Stadspas	€ 15,58		€ 19,23
65+	€ 15,58		€ 19,13
CJP	€ 14,80		€ 17,03
Rangen	Dans groot		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 25,04	Standaarddeviatie € 3,47	€ 23,43
Tweede rang	€ 23,08		€ 21,58
Derde rang	€ 21,19		€ 20,54
Stadspas	€ 18,36		€ 19,23
65+	€ 17,90		€ 19,13
CJP	€ 16,07		€ 17,03

Rangen	Dans klein		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 13,75	Standaarddeviatie € 0,92	€ 23,43
Tweede rang	€ 13,75		€ 21,58
Derde rang	€ 13,75		€ 20,54
Stadspas	€ 13,46		€ 19,23
65+	€ 13,59		€ 19,13
CJP	€ 11,42		€ 17,03
Rangen	Jazzensembles		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 18,64	Standaarddeviatie € 4,83	€ 23,43
Tweede rang	€ 17,71		€ 21,58
Derde rang	€ 16,86		€ 20,54
Stadspas	€ 16,43		€ 19,23
65+	€ 16,71		€ 19,13
CJP	€ 14,14		€ 17,03
Sterrang	€ 29,00		€ 52,50
Rangen	Ensembles (overig)		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 19,25	Standaarddeviatie € 1,12	€ 23,43
Tweede rang	€ 18,66		€ 21,58
Derde rang	€ 18,19		€ 20,54
Stadspas	€ 17,22		€ 19,23
65+	€ 17,06		€ 19,13
CJP	€ 16,23		€ 17,03
Rangen	Koren		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 29,30	Standaarddeviatie € 1,70	€ 23,43
Tweede rang	€ 27,30		€ 21,58
Derde rang	€ 26,90		€ 20,54
Stadspas	€ 25,10		€ 19,23
65+	€ 25,10		€ 19,13
CJP	€ 25,10		€ 17,03
Rangen	Mime		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 14,00	Standaarddeviatie € 0,73	€ 23,43
Tweede rang	€ 14,00		€ 21,58
Derde rang	€ 14,00		€ 20,54
Stadspas	€ 12,67		€ 19,23
65+	€ 12,67		€ 19,13
CJP	€ 12,67		€ 17,03

Rangen	Opera groot		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 45,21	Standaarddeviatie	€ 23,43
Tweede rang	€ 39,50	€ 6,97	€ 21,58
Derde rang	€ 34,68		€ 20,54
Stadspas	€ 28,25		€ 19,23
65+	€ 27,54		€ 19,13
CJP	€ 26,82		€ 17,03
Sterrang	€ 37,00		€ 52,50
Rangen	Opera klein		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 11,99	Standaarddeviatie	€ 23,43
Tweede rang	€ 11,99	€ 0,90	€ 21,58
Derde rang	€ 11,99		€ 20,54
Stadspas	€ 10,64		€ 19,23
65+	€ 11,79		€ 19,13
CJP	€ 9,89		€ 17,03
Rangen	Orkesten		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 43,90	Standaarddeviatie	€ 23,43
Tweede rang	€ 37,25	€ 29,50	€ 21,58
Derde rang	€ 34,73		€ 20,54
Stadspas	€ 33,89		€ 19,23
65+	€ 33,48		€ 19,13
CJP	€ 27,01		€ 17,03
Sterrang	€ 112,00		€ 52,50
Rangen	Theater groot		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 21,53	Standaarddeviatie	€ 23,43
Tweede rang	€ 19,95	€ 2,51	€ 21,58
Derde rang	€ 18,08		€ 20,54
Stadspas	€ 16,05		€ 19,23
65+	€ 16,05		€ 19,13
CJP	€ 15,19		€ 17,03

Rangen	Theatergezelschappen klein		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 12,93	Standaarddeviatie	€ 23,43
Tweede rang	€ 12,93	€ 0,74	€ 21,58
Derde rang	€ 12,93		€ 20,54
Stadspas	€ 12,10		€ 19,23
65+	€ 12,50		€ 19,13
CJP	€ 11,07		€ 17,03
Rangen	Jeugdtheater		Gemiddeld alle categorieën
Eerste rang	€ 15,35	Standaarddeviatie	€ 23,43
Tweede rang	€ 15,35	€ 1,42	€ 21,58
Derde rang	€ 15,35		€ 20,54
Stadspas	€ 15,35		€ 19,23
65+	€ 14,95		€ 19,13
CJP	€ 11,55		€ 17,03
Kinderen	€ 13,88		€ 13,88

Observaties

- De Amateurkunst is in verhouding tot het grote theater vrij duur. Verder leveren de gemiddelde prijzen geen grote verrassingen op.
- Binnen de onderscheiden categorieën is verschil in de mate van prijsdifferentiatie (de gemiddelde afwijking van de gemiddelde toegangsprijs naar rang per categorie): bij de orkesten is de standaardafwijking tussen de verschillende rangen erg groot: maar liefst €29,50. Bij kleinere producties is de standaardafwijking soms minder dan € 1,-.
- Over het algemeen zijn de prijsverschillen tussen rangen niet erg groot en is de standaardafwijking dus laag.

2.4 Prijzen per categorie per provincie

In deze overzichten zijn de gemiddelde prijzen per categorie per rang aangegeven, ingedeeld naar provincie. De provincies die zijn vermeld zijn de provincies waar een voorstelling uit de bewuste categorie uit onze steekproef speelt. Voor de provincies waar relatief minder rijksge subsidieerd aanbod te zien is (Drenthe en Zeeland), geldt dat de gemiddelde bedragen minder betrouwbaar zijn dan de gemiddelden uit de provincies waar veel aanbod is (Noord-Holland en Zuid-Holland).

	Amateurkunst muziek/theater				
<i>Provincie</i>	Brabant	Gelderland	Overijssel	Utrecht	Zuid- Holland
Eerste rang	€ 18,00	€ 20,00	€ 27,00	€ 15,00	€ 25,00
Tweede rang	€ 18,00	€ 17,00	€ 27,00	€ 15,00	€ 25,00
Derde rang	€ 18,00	€ 17,00	€ 27,00	€ 15,00	€ 25,00
Stadspas	€ 18,00	€ 17,00	€ 27,00	€ 13,25	€ 23,00
65+	€ 12,00	€ 17,00	€ 27,00	€ 11,25	€ 23,00
CJP	€ 12,00	€ 17,00	€ 27,00	€ 11,25	€ 18,00

	Barokensembles				
<i>Provincie</i>	Brabant	Gelderland	Noord-Holland	Zeeland	Zuid- Holland
Eerste rang	€ 28,48	€ 22,25	€ 34,67	€ 15,00	€ 23,50
Tweede rang	€ 21,73	€ 21,00	€ 31,33	€ 15,00	€ 23,50
Derde rang	€ 18,73	€ 21,00	€ 31,33	€ 15,00	€ 23,50
Stadspas	€ 18,73	€ 21,00	€ 30,67	€ 15,00	€ 23,50
65+	€ 18,73	€ 21,00	€ 30,67	€ 15,00	€ 22,25
CJP	€ 18,73	€ 17,50	€ 28,33	€ 10,00	€ 10,00
Sterrang	€ 32,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Beeldend lokatietheater			
<i>Provincie</i>	Flevoland	Noord-Holland	Overijssel	Zuid- Holland
Eerste rang	€ 25,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00
Tweede rang	€ 25,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00
Derde rang	€ 25,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00
Stadspas	€ 25,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00
65+	€ 25,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00
CJP	€ 23,00	€ 11,00	€ 12,50	€ 13,75
Sterrang	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Dans groot						
<i>Provincie</i>	Brabant	Flevoland	Gelderland	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zuid-Holland
Eerste rang	€ 19,50	€ 20,00	€ 21,50	€ 32,13	€ 18,50	€ 18,50	€ 29,50
Tweede rang	€ 19,50	€ 20,00	€ 19,50	€ 28,25	€ 18,50	€ 16,90	€ 25,50
Derde rang	€ 19,50	€ 20,00	€ 19,50	€ 25,00	€ 16,00	€ 15,30	€ 24,00
Stadspas	€ 19,50	€ 20,00	€ 19,50	€ 16,25	€ 16,00	€ 15,30	€ 24,50
65+	€ 19,50	€ 20,00	€ 19,50	€ 15,63	€ 14,75	€ 15,30	€ 24,25
CJP	€ 19,50	€ 20,00	€ 18,25	€ 15,63	€ 13,50	€ 15,30	€ 15,75

	Dans klein						
<i>Provincie</i>	Brabant	Gelderland	Limburg	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zuid-Holland
Eerste rang	€ 13,50	€ 15,00	€ 14,00	€ 14,00	€ 15,00	€ 13,00	€ 13,00
Tweede rang	€ 13,50	€ 15,00	€ 14,00	€ 14,00	€ 15,00	€ 13,00	€ 13,00
Derde rang	€ 13,50	€ 15,00	€ 14,00	€ 14,00	€ 15,00	€ 13,00	€ 13,00
Stadspas	€ 13,50	€ 15,00	€ 14,00	€ 13,33	€ 15,00	€ 13,00	€ 12,25
65+	€ 12,25	€ 15,00	€ 14,00	€ 14,00	€ 15,00	€ 13,00	€ 13,00
CJP	€ 11,75	€ 15,00	€ 12,50	€ 11,83	€ 11,50	€ 11,25	€ 8,25

	Ensembles (overig)						
<i>Provincie</i>	Brabant	Flevoland	Friesland	Gelderland	Limburg	Noord-Holland	Overijssel
Eerste rang	€ 27,50	€ 15,75	€ 18,50	€ 15,00	€ 23,75	€ 24,00	€ 14,75
Tweede rang	€ 27,50	€ 15,75	€ 18,50	€ 15,00	€ 21,25	€ 24,00	€ 13,50
Derde rang	€ 27,50	€ 15,75	€ 18,50	€ 15,00	€ 17,50	€ 24,00	€ 13,50
Stadspas	€ 27,50	€ 14,75	€ 18,50	€ 15,00	€ 16,25	€ 23,00	€ 12,00
65+	€ 27,50	€ 14,75	€ 18,50	€ 15,00	€ 16,25	€ 23,00	€ 12,00
CJP	€ 27,50	€ 14,75	€ 18,50	€ 7,50	€ 16,25	€ 23,00	€ 12,00
	Ensembles (overig) (vervolg)						
<i>Provincie</i>	Utrecht	Zuid-Holland					
Eerste rang	€ 16,17	€ 21,00					
Tweede rang	€ 16,17	€ 20,00					
Derde rang	€ 16,17	€ 20,00					
Stadspas	€ 14,83	€ 19,00					
65+	€ 14,83	€ 17,75					
CJP	€ 14,83	€ 13,50					

	Jazzensembles				
<i>Provincie</i>	Brabant	Friesland	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht
Eerste rang	€ 21,25	€ 16,50	€ 19,75	€ 15,00	€ 17,00
Tweede rang	€ 18,00	€ 16,50	€ 19,75	€ 15,00	€ 17,00
Derde rang	€ 15,00	€ 16,50	€ 19,75	€ 15,00	€ 17,00
Stadspas	€ 15,00	€ 16,50	€ 19,75	€ 15,00	€ 14,00
65+	€ 15,00	€ 16,50	€ 19,75	€ 15,00	€ 16,00
CJP	€ 12,00	€ 16,50	€ 15,25	€ 12,00	€ 16,00
Sterrang	€ 29,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Koren		
<i>Provincie</i>	Limburg	Noord-Holland	Utrecht
Eerste rang	€ 30,00	€ 35,75	€ 15,00
Tweede rang	€ 29,00	€ 31,75	€ 15,00
Derde rang	€ 28,00	€ 31,75	€ 15,00
Stadspas	€ 28,00	€ 29,75	€ 10,00
65+	€ 28,00	€ 29,75	€ 10,00
CJP	€ 28,00	€ 29,75	€ 10,00

	Mime	
<i>Provincie</i>	Brabant	Noord-Holland
Eerste rang	€ 15,50	€ 11,00
Tweede rang	€ 15,50	€ 11,00
Derde rang	€ 15,50	€ 11,00
Stadspas	€ 14,50	€ 9,00
65+	€ 14,50	€ 9,00
CJP	€ 14,50	€ 9,00

	Opera groot					
<i>Provincie</i>	Brabant	Friesland	Gelderland	Limburg	Noord-Holland	Zuid-Holland
Eerste rang	€ 32,00	€ 36,00	€ 32,50	€ 37,50	€ 105,00	€ 36,75
Tweede rang	€ 22,00	€ 36,00	€ 32,50	€ 37,50	€ 80,00	€ 34,25
Derde rang	€ 22,00	€ 36,00	€ 32,50	€ 33,75	€ 55,00	€ 31,75
Stadspas	€ 22,00	€ 36,00	€ 32,50	€ 33,75	€ 15,00	€ 29,25
65+	€ 22,00	€ 36,00	€ 32,50	€ 33,75	€ 15,00	€ 26,75
CJP	€ 22,00	€ 36,00	€ 32,50	€ 33,75	€ 15,00	€ 24,25
Sterrang	€ 37,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Opera klein			
<i>Provincie</i>	Brabant	Noord-Holland	Utrecht	Zuid- Holland
Eerste rang	€ 14,45	€ 11,50	€ 10,00	€ 14,00
Tweede rang	€ 14,45	€ 11,50	€ 10,00	€ 14,00
Derde rang	€ 14,45	€ 11,50	€ 10,00	€ 14,00
Stadspas	€ 14,45	€ 10,50	€ 8,25	€ 11,75
65+	€ 14,45	€ 10,50	€ 10,00	€ 14,00
CJP	€ 14,45	€ 10,50	€ 7,50	€ 9,50

	Orkesten						
<i>Provincie</i>	Brabant	Friesland	Gelderland	Groningen	Noord-Holland	Utrecht	Zuid-Holland
Eerste rang	€ 83,20	€ 32,45	€ 23,83	€ 25,50	€ 37,90	€ 24,00	€ 41,00
Tweede rang	€ 61,40	€ 32,45	€ 23,00	€ 21,50	€ 33,70	€ 24,00	€ 38,50
Derde rang	€ 55,80	€ 32,45	€ 23,00	€ 21,50	€ 31,10	€ 24,00	€ 33,50
Stadspas	€ 55,80	€ 32,45	€ 23,00	€ 21,50	€ 28,50	€ 24,00	€ 32,50
65+	€ 55,80	€ 32,45	€ 23,00	€ 21,50	€ 30,00	€ 21,00	€ 26,50
CJP	€ 55,80	€ 9,70	€ 17,67	€ 7,50	€ 21,50	€ 16,00	€ 27,00
Sterrang	€ 112,00	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Theater groot						
<i>Provincie</i>	Brabant	Drenthe	Friesland	Groningen	Limburg	Noord-Holland	Overijssel
Eerste rang	€ 27,00	€ 21,00	€ 22,50	€ 20,00	€ 18,00	€ 22,50	€ 19,50
Tweede rang	€ 21,00	€ 21,00	€ 22,50	€ 17,00	€ 16,20	€ 21,25	€ 19,50
Derde rang	€ 21,00	€ 21,00	€ 22,50	€ 10,50	€ 16,20	€ 19,38	€ 19,50
Stadspas	€ 21,00	€ 21,00	€ 22,50	€ 7,00	€ 16,20	€ 14,13	€ 19,50
65+	€ 21,00	€ 21,00	€ 22,50	€ 7,00	€ 16,20	€ 14,13	€ 19,50
CJP	€ 21,00	€ 21,00	€ 22,50	€ 13,00	€ 16,20	€ 13,50	€ 14,50
	Theater groot (vervolg)						
<i>Provincie</i>	Utrecht	Zuid- Holland					
Eerste rang	€ 20,00	€ 21,67					
Tweede rang	€ 18,00	€ 20,33					
Derde rang	€ 18,00	€ 15,67					
Stadspas	€ 18,00	€ 13,67					
65+	€ 18,00	€ 13,67					
CJP	€ 16,00	€ 11,20					

	Theatergezelschappen klein						
<i>Provincie</i>	Brabant	Drenthe	Gelderland	Groningen	Noord-Holland	Utrecht	Zuid-Holland
Eerste rang	€ 10,50	€ 20,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00	€ 13,00	€ 11,80
Tweede rang	€ 10,50	€ 20,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00	€ 13,00	€ 11,80
Derde rang	€ 10,50	€ 20,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 15,00	€ 13,00	€ 11,80
Stadspas	€ 10,50	€ 20,00	€ 13,00	€ 11,00	€ 14,25	€ 11,50	€ 10,80
65+	€ 10,50	€ 20,00	€ 13,00	€ 12,50	€ 14,25	€ 13,00	€ 10,80
CJP	€ 9,50	€ 17,50	€ 11,00	€ 9,50	€ 13,00	€ 11,50	€ 10,10

	Jeugdtheater		
<i>Provincie</i>	Brabant	Gelderland	Noord-Holland
Eerste rang	€ 16,87	€ 13,00	€ 15,00
Tweede rang	€ 16,87	€ 13,00	€ 15,00
Derde rang	€ 16,87	€ 13,00	€ 15,00
Stadspas	€ 16,87	€ 13,00	€ 15,00
65+	€ 16,87	€ 13,00	€ 14,00
CJP	€ 10,88	€ 10,50	€ 12,75
Kinderen	€ 14,75	n.v.t.	€ 13,00

Observaties

- Er is een verschil tussen de provincie en Randstad: voorstellingen zijn in de Randstedelijke provincies over het algemeen duurder dan in provincies als Groningen, Friesland, Gelderland
- Utrecht is in alle categorieën opvallend goedkoper dan de overige Randstedelijke provincies.
- Brabant is opvallend duur in alle categorieën.

2.5 Prijzen in de grote steden

In het onderstaande overzicht hebben we de gegevens vergeleken van de drie grote steden en de grotere steden verspreid over Nederland.

	Plaats				
Rangen	Almere	Amsterdam	Den Bosch	Den Haag	Groningen
Eerste rang	€ 20,75	€ 32,73	€ 27,54	€ 24,19	€ 17,63
Tweede rang	€ 20,75	€ 29,28	€ 24,50	€ 22,69	€ 15,88
Derde rang	€ 20,75	€ 26,50	€ 24,50	€ 20,69	€ 14,25
Stadspas	€ 19,75	€ 20,53	€ 24,50	€ 19,75	€ 12,63
65+	€ 19,75	€ 21,18	€ 24,50	€ 18,86	€ 13,38
CJP	€ 18,75	€ 18,39	€ 22,50	€ 13,17	€ 9,88
Sterrang	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Plaats				
Rangen	Maastricht	Nijmegen	Rotterdam	Utrecht	Gemiddeld
Eerste rang	€ 25,10	€ 15,00	€ 28,07	€ 16,36	€ 23,04
Tweede rang	€ 24,34	€ 15,00	€ 26,93	€ 16,00	€ 21,71
Derde rang	€ 23,19	€ 15,00	€ 25,79	€ 16,00	€ 20,74
Stadspas	€ 23,19	€ 15,00	€ 25,00	€ 14,27	€ 19,40
65+	€ 23,19	€ 15,00	€ 23,86	€ 14,23	€ 19,33
CJP	€ 23,19	€ 15,00	€ 19,79	€ 12,91	€ 17,06
Sterrang	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Observaties

- Amsterdam is het duurst. In Amsterdam zijn veel meer voorstellingen van verschillende genres dan in andere steden. De kleinere voorstellingen kosten gemiddeld minder en vlakken de prijzen voor topproducties, zoals concerten in het Concertgebouw en opera, af.
- Utrecht blijkt opvallend goedkoop. Ook hier worden, net als in Amsterdam, veel kleinere producties gebracht op podia als de Kikker, Ekko, en Pieterskerk.

- Ondanks dat het beeld enigszins vertekend raakt, is het duidelijk dat de drie grote steden relatief duur zijn ten opzichte van andere grotere steden als Groningen en Utrecht.¹

2.6 Prijzen per zaal

In deze paragraaf laten we als voorbeeld een aantal voorstellingen zien die in verschillende zalen gespeeld worden. De prijzen die staan vermeld zijn de toegangsprijzen voor de eerste rang. We hebben per voorstelling de standaarddeviatie uitgerekend, wat betekent dat we hebben berekend wat de gemiddelde afwijking is van de gemiddelde toegangsprijs per voorstelling.

Voorstelling: Dada voor Allen Uitvoering: Ives Ensemble			
Muziekgebouw a/h IJ € 20,00	Schouwburg Almere € 16,50	Vrijthof € 10,00	<i>Gemiddeld</i> € 15,50

Standaarddeviatie: € 5,08

Voorstelling: De geschiedenis van de familie Avenier Uitvoering: Het Toneel speelt			
De Harmonie € 22,50	Stadsschouwburg Amsterdam € 38,00	Theater a/d Parade € 27,00	<i>Gemiddeld</i> € 29,17

Standaarddeviatie: € 10,96

Voorstelling: Een meeuw van Anton Tsjechov Uitvoering: Keesen &Co			
Ogterop € 20,00	Oosterpoort € 15,00	Theater de Kikker € 13,00	<i>Gemiddeld</i> € 16,00

Standaarddeviatie: € 3,61

Voorstelling: L'Enfance du Christ Uitvoering: Het Nederlands Kamerkoor			
Concertgebouw € 51,50	Theater de Maaspoort € 30,00	Vrijthof € 30,00	<i>Gemiddeld</i> € 37,17

Standaarddeviatie: € 12,41

¹ Nijmegen laten we hier buiten beschouwing, aangezien het hier slechts om de prijs van 1 voorstelling gaat.

Voorstelling: Tar & Feathers			
Uitvoering: Het Nederlands Danstheater			
Lucent Danstheater € 39,00	Musis Sacrum € 25,00	Muziektheater € 36,00	<i>Gemiddeld</i> € 33,33

Standaarddeviatie: € 7,37

Observaties

- De prijzen van de voorstelling van Keesen & Co liggen het dichtst bij elkaar, met een standaarddeviatie van € 3,61. Het duurste kaartje koop je in Meppel voor schouwburg Ogterop. Het is € 7,- goedkoper om dezelfde voorstelling te gaan zien in Theater de Kikker in Utrecht.
- De grootste standaardafwijking is te vinden bij de toegangsprijzen van L'Enfance du Christ van het Nederlands Kamerkoor, maar liefst € 12,41. Het duurste kaartje voor het Concertgebouw in Amsterdam, is € 21,50 duurder dan een kaartje voor dezelfde voorstelling in het Vrijthof in Maastricht.

2.7 Conclusies

De uitkomsten ten aanzien van de toegangsprijzen zijn niet erg verrassend. Er zijn nauwelijks verschillen in de prijzen tussen de genres die niet in de lijn der verwachting liggen. De volgende verschillen zijn interessant:

- Het verschil tussen de provincie en Randstad: voorstellingen zijn in de Randstedelijke provincies over het algemeen duurder dan in provincies als Groningen, Friesland, Gelderland
- Utrecht is in alle categorieën opvallend goedkoper dan de overige Randstedelijke provincies.
- Brabant is opvallend duur in alle categorieën.
- Er is een matig onderscheid in toegangsprijzen voor hoge en lage rangen.

Het ligt niet in de rede om binnen de categorieën of in de verhouding tussen de categorieën een actief prijsbeleid te gaan voeren. Dit laat onverlet dat men zou kunnen denken aan een generieke prijsverhoging, die vertaald zou kunnen worden in grotere prijsverschillen tussen rangen en in differentiatie tussen doelgroepen. Dit onderzoek laat niet toe hier conclusies over te trekken. Hiervoor is een vergelijking met andere (commerciële) uitgaansmogelijkheden en podiumactiviteiten nodig.

3. Bestaande inkomstennorm

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bekijken we hoe de instellingen zich verhouden tot de bestaande inkomstennorm. In het vorige hoofdstuk hebben we al geconcludeerd dat de toegangsprijzen niet rechtstreeks te beïnvloeden zijn. Door het eventueel aanscherpen van de inkomstennorm worden gezelschappen geprikkeld tot een grotere marketinginspanning, een meer publieksgericht speelplan, en een meer commerciële opstelling t.o.v. de accommodaties. Dit kan een argument zijn om te bezien of er een aanpassing of aanscherping van de huidige inkomstennorm mogelijk is.

3.2 Huidige publieksinkomsten in relatie tot de norm

Bij de podiumkunsten geldt sinds een aantal jaren een 15%-inkomstennorm t.a.v. de publieksinkomsten. Deze norm houdt voor de producerende podiumkunstinstanties (exclusief werkplaatsen, productiehuis en jeugdtheatergezelschappen) in dat de te verkrijgen *publieksinkomsten*, tenminste de omvang hebben van een bedrag dat gelijk staat aan 15/85^e van de totale structurele Cultuurnota- subsidies van alle overheden samen. Incidentele subsidies, bijvoorbeeld van fondsen, vallen hier dus buiten. Onder publieksinkomsten worden alleen de inkomsten verstaan die direct voortkomen uit het bezoeken van een voorstelling (kaartverkoop, horeca, garderobe e.d.). Inkomsten uit horeca gelieerd aan zaalverhuur e.d. worden niet tot de publieksinkomsten gerekend.

In hoeverre wordt de norm van 15% publieksinkomsten nu gehaald? De percentages publieksinkomsten komen tot stand door de publieksinkomsten af te zetten tegen het totaal van structurele subsidies van de drie overheden gezamenlijk. Percentages hoger dan 100% houden dus in dat er meer publieksinkomsten zijn dan structurele bijdragen van de drie overheden. In het onderstaande overzicht laten we per categorie podiuminstelling zien wat het huidige gemiddelde percentage publieksinkomsten is:

Categorie	Publieksinkomsten als percentage van totale structurele subsidies
Amateurkunst muziek/ theater	37,54%
Barokensembles	374,42%
Beeldend lokatietheater	42,59%
Ensembles (overig)	120,48%
Jazzensembles	58,64%
Dans klein	69,46%
Dans groot	22,63%
Jeugdtheater (norm niet van toepassing)	45,61%
Koren	170,82%
Mime	25,17%
Opera klein	58,30%
Opera groot	30,61%

Categorie	Publieksinkomsten als percentage van totale structurele subsidies
Orkesten ²	25,37%
Theatergezelschappen klein	25,30%
Theater groot	23,35%

3.3 Conclusies

- Alle categorieën zitten gemiddeld ruim boven de 15% publieksinkomsten.
- Binnen de verschillende categorieën halen individuele instellingen niet altijd de norm. Met name binnen de categorie 'Theatergezelschappen klein' zijn er instellingen met een zeer laag percentage publieksinkomsten. Het is opvallend dat 75% van de jeugdtheatergezelschappen de norm wel haalt, terwijl de norm niet voor hen geldt.
- Het merendeel van de instellingen haalt de norm echter ruim. Het verhogen van de huidige norm van 15% publieksinkomsten zou dus goed kunnen.

² De kosten van de begeleidende taken die de orkesten om niet uitvoeren ten behoeve van opera- en dansgezelschappen komen niet als aparte post voor in de jaarcijfers van de orkesten, noch in de jaarcijfers van de opera- en dansgezelschappen. De orkesten worden voor hun begeleidende taken gecompenseerd door een relatieve bijstelling naar beneden van de inkomenseis van 15% ten aanzien van de publieksinkomsten.

4. Opties voor de inkomstennorm

4.1 Inleiding

De Commissie Cultuurprofijs heeft Berenschot verzocht een aantal varianten door te rekenen voor het aanpassen van de inkomstennorm. OCW heeft daarvoor het cijfermateriaal geleverd. Bij het bekijken van de resultaten moeten twee zaken in het oog worden gehouden worden:

1. De berekeningswijze van de normering die wij hanteren wijkt af van de vigerende norm van 15% publieksinkomsten. De 15% norm is gebaseerd op publieksinkomsten in relatie tot de structurele subsidie. Bij de door ons doorerekende varianten zijn eigen inkomsten (alles behalve structurele subsidies) afgezet tegen de totale inkomsten. Wij volgen daarmee de lijn die OCW heeft uitgezet in het aangeleverde materiaal. De vigerende norm is zodoende onvergelijkbaar met de door ons geïnventariseerde mogelijkheden.

Voordeel van de huidige norm van 15% publieksinkomsten is dat publieksinkomsten worden afgezet tegen de *structurele subsidies*. Aangezien deze structurele subsidies gedurende vier jaar vast staan en vooraf worden vastgesteld, is het eenvoudiger om afspraken te maken over een normering. Met een norm die is gebaseerd op, naar hun aard variabele inkomsten, is dat lastiger. Maar er valt ook veel te zeggen voor deze alternatieve berekeningswijze. De categorie “overige inkomsten”, waaronder ook incidentele subsidies, wordt nu niet meegenomen. Deze post maakt evenwel vaak een groot deel uit van de inkomsten van de instellingen, en is juist interessant als het er om gaat om instellingen te prikkelen om creatief om te gaan met het verwerven van inkomsten uit de markt. Het afzetten van alle “eigen” inkomsten tegen de totale inkomsten levert zodoende een norm op die meer in de buurt komt van de doelstelling van de normering.

Om misverstanden tussen beide normeringen te voorkomen, verwijzen we naar de bestaande inkomenseis van 15% als normering ten aanzien van de *publieksinkomsten*. Voor de alternatieve normering gebruiken we de term *eigen inkomsten*.

2. De cijfers hebben betrekking op 2006 en bevatten alleen de instellingen waarvan OCW verwacht dat ze in de basisinfrastructuur zullen komen. Hierdoor bevatten de categorieën over het algemeen minder instellingen dan in de voorgaande hoofdstukken. Ook zijn een aantal categorieën weggevallen, aangezien verwacht wordt dat deze geheel niet meer de basisinfrastructuur zullen voorkomen.

In paragraaf 4.1 laten we zien hoe de eigen inkomsten er uit zien voor de basisinfrastructuur. In paragraaf 4.2 geven wij een overzicht van de resultaten van de berekeningen van de eigen inkomsten voor alle rijksge subsidieerde podiuminstellingen. De resultaten zullen we vergelijken.

4.2 Basisinfrastructuur

4.2.1 Generieke verhoging van de norm

In de onderstaande tabellen is te zien wat het resultaat is voor enkele varianten van normering volgens de nieuwe systematiek, voor instellingen, die volgens OCW deel gaan uitmaken van de basisinfrastructuur. Berekend zijn de varianten van een inkomstennorm van respectievelijk 15%, 20%, 25% en 30%. Instellingen met een percentage eigen inkomsten lager dan de norm zijn op die gestelde norm gezet. Wanneer een instelling reeds boven de betreffende norm presteert is deze buiten de berekening van het resultaat gehouden. Onder de kopje 'Extra inkomsten' bij respectievelijk minimaal 15%, 20%, 25% of 30% staan de extra eigen inkomsten weergegeven voor de betreffende categorie.

Amateurkunst muziek/ theater (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
50,42%			

Dans klein (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 261.393,-	€ 410.909,-	€ 581.105,-	€ 753.762,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
17,97%			

Dans groot (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 124.992,-	€ 501.018,-	€ 1.016.828,-	€ 2.475.205,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
23,02%			

Jeugdtheater (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 98.370,-	€ 315.512,-	€ 684.363,-	€ 1.097.913,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
31,49%			

Opera groot (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 314.425,-	€ 780.349,-	€ 1.761.076,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
26 %			

Opera klein (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
51,06 %			

Orkesten (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 570.590,-	€ 2.256.074,-	€ 5.452.902,-	€ 8.852.392,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
25,07%			

Theater groot (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 49.916,-	€ 293.950,-	€ 1.168.706,-	€ 2.712.193,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
22,85%			

Theatergezelschappen klein (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 34.291,-	€ 120.428,-	€ 264.413,-	€ 426.164,-
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
19,23%			

Wanneer we kijken naar wat de alternatieve normering in de onderscheiden varianten in totaliteit zou kunnen opleveren dan ziet het overzicht er als volgt uit:

Totale overzicht verhoging eigen inkomsten alle categorieën (basisinfrastructuur)			
Extra eigen inkomsten bij minimaal 15%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 20%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 25%	Extra eigen inkomsten bij minimaal 30%
€ 1.139.552,-	€ 4.212.316,-	€ 9.948.666,-	€ 18.078.705,-

Observaties

- Gemiddeld halen alle categorieën een percentage eigen inkomsten waarmee ze voldoen aan de minst zware normering van 15% eigen inkomsten volgens de nieuwe berekeningswijze. Binnen de categorieën is dit op instellingniveau niet altijd het geval. Bijvoorbeeld in de categorie Dans Groot zijn er twee instellingen die de 15% norm voor eigen inkomsten nu nog net niet halen. Deze twee instellingen samen zouden € 124.992,- meer eigen inkomsten genereren, wanneer ze de 15% norm eigen inkomsten wel zouden halen.
- Wanneer alle instellingen minimaal aan de 15% norm eigen inkomsten zouden voldoen dan zou dit al € 1.139.552,- extra eigen inkomsten opleveren.³ Daartegenover staat dat er gezelschappen binnen de categorieën zijn die de norm ruim halen. We zien forse verschillen tussen instellingen van ongeveer gelijke omvang die niet direct zijn te verklaren, en die nader onderzoek vergen.

³ Alle instellingen die de 15% norm eigen inkomsten volgens de nieuwe berekeningwijze niet halen, halen nu overigens ook de 15% norm voor de publieksinkomsten niet. Er zijn echter ook 5 instellingen die volgens de vigerende norm van 15% publieksinkomsten de 15% niet halen, maar op basis van de nieuwe berekeningswijze van de eigen inkomsten wel minimaal 15% eigen inkomsten genereren.

4.2.2 Normering per categorie

Denkbaar is om in plaats van een generieke norm een systeem te ontwikkelen waarbij per categorie een eigen inkomensnorm bepaald wordt. Aldus kan de normering beter worden afgestemd op een veronderstelde verdien capaciteit van het genre. In het onderstaande schema geven we daarvan een voorbeeld. Uitgaande van de bestaande gemiddelde eigen inkomsten per categorie is een taakstelling aangenomen, die is gebaseerd op de naast hogere 5 puntschaal met een maximum van 30%. Ook bij een normering naar categorie zal in overweging moeten worden genomen, dat door verschillen binnen de categorieën, individuele instellingen de voor de categorie als geheel gestelde norm niet zullen halen.

Eigen inkomensnorm gebaseerd op gemiddelden basisinfrastructuur			
Categorie	Nieuwe inkomensnorm (eigen inkomsten van totale inkomsten)	Huidig gemiddelde	Extra inkomsten
Amateurkunst muziek/ theater	-	50,42%	-
Dans klein	30%	27,33%	€ 748.603,-
Dans groot	25%	20,93%	€ 929.211,-
Jeugdtheater	-	30,05%	-
Opera klein	-	54,92%	-
Opera groot	25%	24,68%	€ 764.856,-
Orkesten	25%	21,60%	€ 5.340.506,-
Theatergezelschappen klein	25%	20,17%	€ 258.968,-
Theater groot	25%	23,36%	€ 1.127.898,-
Totaal			€ 9.170.042,-

4.3 Alle rijksgesubsidieerde podiuminstellingen

4.3.1 Generieke verhoging van de norm

In het hierboven geschetste totaal overzicht van de verhoging van eigen inkomsten voor alle categorieën worden de gemiddelden gegeven van de categorieën waarvan OCW nu veronderstelt dat zij naar de basisinfrastructuur zullen gaan. In onderstaand overzicht is aangegeven hoeveel extra eigen inkomsten in totaal gegenereerd worden als alle rijksgesubsidieerde podiuminstellingen worden meegenomen.

Amateurkunsten muziek/ theater (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 7.354	€ 19.086	€ 37.255
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
38,86%			

Barokensembles (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
81,88%			

Beeldend lokatietheater (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 3.948	€ 38.627	€ 76.079
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
37,00%			

Dans groot (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 114.962	€ 490.987	€ 983.211	€ 2.393.627
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
20,93%			

Dans klein (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 275.502	€ 505.454	€ 764.616	€ 1.043.787
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
35,33%			

Ensembles (overig) (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 323	€ 4.908	€ 12.146	€ 22.323
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
52,69%			

Jazzensembles (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 5.900	€ 10.119	€ 26.552	€ 59.128
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
38,66%			

Jeugdtheater (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 94.479	€ 304.357	€ 670.920	€ 1.083.054
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
34,13%			

Koren (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 39.738	€ 161.276	€ 282.814
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
59,65%			

Mime (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 2.170	€ 23.917	€ 85.259	€ 168.221
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
23,30%			

Opera groot (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 298.933,-	€ 764.856	€ 1.646.648
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
24,68%			

Opera klein (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.718
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
51,24%			

Orkesten (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 551.548	€ 2.172.418	€ 5.340.507	€ 8.700.539
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
21,60%			

Theater groot (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 109.283	€ 443.859	€ 1.503.830	€ 3.386.930
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
24,32%			

Theatergezelschappen klein (alle podiuminstellingen)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 55.295	€ 290.739	€ 647.861	€ 1.073.582
Huidig gemiddeld percentage eigen inkomsten			
26,40%			

Wanneer we kijken naar wat de alternatieve variant in totaal zou kunnen opleveren resulteert het volgende overzicht:

Totaal overzicht verhoging eigen inkomsten alle categorieën (inclusief niet-basisinfrastructuur)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 1.209.461	€ 4.596.370	€ 11.018.748	€ 19.978.705

Observaties

- Gemiddeld halen alle categorieën een percentage eigen inkomsten waarmee ze voldoen aan de minst zware normering van 15% eigen inkomsten volgens de alternatieve variant. Binnen de categorieën op instellingniveau is dit niet altijd het geval.
- Wanneer alle instellingen minimaal aan de 15% norm eigen inkomsten zouden voldoen dan zou dit al € 1.209.461,- extra eigen inkomsten opleveren. Binnen de onderscheiden categorieën zijn er instellingen die de norm ruim halen.

4.3.2 Normering per categorie

Ook ten aanzien van de berekeningen van de eigen inkomsten van alle rijks gesubsidieerde podiuminstellingen, laten we hier zien wat de mogelijkheden zijn om per categorie een eigen inkomensnorm te bepalen. In het onderstaande schema geven we op basis van de gemiddelde eigen inkomsten per categorie aan welke extra opbrengst wordt gegenereerd uitgaande van normering op de naast hogere 5 puntsschaal met een maximum van 30%:

Eigen inkomstennorm gebaseerd op gemiddelden <u>alle</u> podiuminstellingen			
Categorie	Nieuwe inkomstennorm (eigen inkomsten van totale baten)	Huidig gemiddeld eigen inkomsten %	Extra inkomsten
Amateurkunst muziek/ theater	-	38,86%	-
Barokensembles	-	81,88%	-
Beeldend lokatietheater	-	37,00%	-
Ensembles (overig)	-	52,69%	-
Jazzensembles	-	38,66%	-
Dans klein	-	35,33%	-
Dans groot	25%	20,93%	€ 983.211,-
Jeugdtheater	-	34,13%	-
Koren	-	59,65%	-
Mime	25%	23,30%	€ 85.259,-
Opera klein	-	51,24%	-
Opera groot	25%	24,68%	€ 764.856
Orkesten	25%	21,60%	€ 5.340.506
Theatergezelschappen klein	30%	26,40%	€ 1.073.582,-
Theater groot	25%	24,32%	€ 1.503.830,-
Totaal			€ 8.769.016,-

4.4 Vergelijking

Als we de berekeningen van de eigen inkomsten van podiuminstellingen in de voorlopige basisinfrastructuur vergelijken met de eigen inkomsten van alle rijksge subsidieerde podiuminstellingen, dan levert dit het volgende beeld op. We zien dat er niet heel veel meer extra inkomsten gegenereerd worden door alle rijksge subsidieerde instellingen mee te nemen in de berekening. De resultaten liggen niet heel ver uiteen.

Alle rijksge subsidieerde podiuminstellingen/ categorie	Huidig gemiddelde eigen inkomsten	Categorieën basisinfrastructuur	Huidig gemiddelde eigen inkomsten
Amateurkunst muziek/ theater	38,86%	Amateurkunst muziek/ theater	50,42%
Barokensembles	81,88%		
Beeldend lokatietheater	37,00%		
Ensembles (overig)	52,69%		
Jazzensembles	38,66%		
Dans klein	35,33%	Dans klein	27,33%
Dans groot	20,93%	Dans groot	20,93%
Jeugdtheater	34,13%	Jeugdtheater	30,05%
Koren	59,65%		
Mime	23,30%		
Opera klein	51,24%	Opera klein	54,92%
Opera groot	24,68%	Opera groot	24,68%
Orkesten	21,60%	Orkesten	21,60%
Theatergezelschappen klein	26,40%	Theatergezelschappen klein	20,17%
Theater groot	24,32%	Theater groot	23,36%

Totaal overzicht verhoging eigen inkomsten alle categorieën (inclusief niet-basisinfrastructuur)			
Extra inkomsten bij minimaal 15%	Extra inkomsten bij minimaal 20%	Extra inkomsten bij minimaal 25%	Extra inkomsten bij minimaal 30%
€ 1.209.461	€ 4.596.370	€ 11.018.748	€ 19.978.705
Totaal berekening OCW basis infrastructuur			
€ 1.139.552,-	€ 4.212.316,-	€ 9.948.666,-	€ 18.078.705,-

4.5 Conclusies

- Er zijn goede argumenten om bij het hanteren van een aangescherpte normering niet langer uit te gaan van de publieksinkomsten, maar om de totale eigen inkomstenpositie in aanmerking te nemen.
- De meeste genres, evenals de afzonderlijke instellingen, halen een normering van 15% eigen inkomsten ruim. Gezien de individuele verschillen zal een generieke eigen inkomensnorm van 20% voor een aantal instellingen een uitdaging zijn, maar voor veel instellingen makkelijk te realiseren. Een dergelijk norm levert ruim € 4.2 miljoen op als alle instellingen zich daaraan conformeren.
- Een percentage van 25% is voor de meeste instellingen ook haalbaar. Alleen de kleinere dans en theater instellingen zullen het moeilijk hebben de norm te halen.
- Een normering per categorie is een aantrekkelijke optie als we rekening willen houden met de verschillen in inverdiencapaciteit tussen de genres. De verschillen tussen instellingen binnen de categorieën blijven ook bij die manier van normeren lastig.
- De verschillen tussen de berekening van de extra te verdienen eigen inkomsten op basis van de rijksgesubsidieerde instellingen en die op basis van de basisinfrastructuur zijn niet enorm groot.

5. Fasegewijze ophoging van de norm

5.1 Jaarlijkse verhoging met 1%

Een alternatief voor het generiek verhogen van de inkomstennorm is het fasegewijze verhogen van het percentage eigen inkomsten uitgaande van het huidige niveau. Uit het materiaal van OCW is te berekenen wat de effecten zijn van het relatief verhogen van het aandeel eigen inkomsten in de totale baten. Van elke instelling met minder dan 40%⁴ eigen inkomsten is in onderstaande tabel het huidige percentage eigen inkomsten jaarlijks met 1% verhoogd. Voor de totale Cultuurnotaperiode betekent dit een totale stijging van 4%.

In de onderstaande tabel zien we hoeveel extra eigen inkomsten dit in totaal per categorie oplevert:

Categorie	Extra inkomsten door stijging 4%
Amateurkunst muziek/ theater	€ 0
Dans klein	€ 176.558,-
Dans groot	€ 1.417.726,-
Jeugdtheater	€ 449.835,-
Opera klein	€ 0
Opera groot	€ 1.760.511,-
Orkesten	€ 3.205.006,-
Theatergezelschappen klein	€ 148.858,-
Theater groot	€ 1.422.681,-
Totaal	€ 8.581.17,5-

5.2 Conclusie

De directe effecten zijn op de korte termijn een stuk lager dan bij een generieke verhoging van de inkomstennorm zoals we die hebben bekeken. Bij een generieke norm van bijvoorbeeld 20% zijn er instellingen die hun inkomsten moeten verdubbelen. Bij deze relatieve stijging is het effect dus minder in het oog springend, maar krijgt elke instelling vanuit zijn eigen startpositie de opdracht om het percentage eigen inkomsten in een gematigd tempo te verbeteren. Het betekent wel dat instellingen die het nu al relatief goed doen een vergelijkbare eis opgelegd krijgen als de instellingen die er de afgelopen jaren minder in zijn geslaagd om eigen inkomsten te genereren.

De fasegewijze verhoging is dus op de korte termijn een 'zachtere maatregel' waardoor instellingen geprikkeld worden de eigen inkomsten te blijven verhogen, maar niet snel in de problemen zullen komen. Dat risico is wel aanwezig bij een generieke norm. Als de fasegewijze aanpak over een langere periode wordt volgehouden kan de taakstelling natuurlijk flink oplopen.

⁴ Het gemiddelde percentage eigen inkomsten is bijna 36%. De norm van 40% is hierop afgestemd.

De fasegewijze verhoging houdt bestaande verschillen in stand tussen instellingen die veel inkomsten genereren en instellingen die weinig inkomsten genereren. De instellingen die het nu goed doen worden over één kam geschoren met de instellingen die het niet goed doen. Er blijven zo in de toekomst grote individuele verschillen bestaan tussen de instellingen. Wellicht is een combinatie van een generieke norm per genre op termijn, in combinatie met een fasegewijze verhoging, te prefereren. Aldus kunnen vergelijkbare instellingen worden gebonden aan een duidelijke norm, en wordt tevens de mogelijkheid gecreëerd om daar in te groeien.